Published December 30, 2022

Klapalekiana, **58**: 569–574, 2022
ISSN 1210-6100

Doplněk ke druhému dílu Komentovaného seznamu nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionidae bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska: nové záznamy pro sledované území a nomenklatorické změny

Addendum to the second part of the Annotated check-list of weevils (Coleoptera: Curculionidae except for Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia: new records for the monitored area and nomenclatural changes

Jiří KRÁTKÝ[1)], Jan PELIKÁN[2)], Petr JANSA[3)] & Attila BALÁZS[4)]

[1)] Třebechovická 821, 500 03 Hradec Králové; e-mail: macshort@tiscali.cz
[2)] Mánesova 895, 500 02 Hradec Králové; e-mail: kormik1@seznam.cz
[3)] Vinohrady 97, 277 42, Obříství; e-mail: dendrolog.petr@centrum.cz
[4)] Ústav zoologie, rybářství, hydrobiologie a včelařství, Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno, e-mail: balazsaeko@gmail.com

Coleoptera, Curculionidae, Brentidae, *Acalles*, *Brachysomus*, *Curculio*, *Nanomimus*, *Otiorhynchus*, new records, faunistics, nomenclature, Czech Republic, Slovakia, central Europe

Abstract. Five weevil species (Coleoptera: Curculionidae) are reported as new or confirmed for the Czech Republic and/or Slovakia and one species is confirmed to occur in Moravia. All of them were found or detected after the second part of the Annotated checklist of weevils of the Czech Republic and Slovakia was completed, so they are published here as a separate paper. The historical occurrence of *Brachysomus subnudus* (Seidlitz, 1868) in the Czech Republic is confirmed from several specimens in a museum collection, *Curculio gyongyiae* Szénási, 2022, associated with *Quercus pubescens*, is reported for the first time from both countries, *Otiorhynchus aurifer* Boheman, 1842 and *O. ropotamus* Angelov, 1974, both invasive species living on ornamental shrubs in city parks, from the Czech Republic and *Acalles papei* A. Solari et F. Solari, 1905, also living mainly on *Quercus* spp., from Slovakia. The recent occurrence of *Nanomimus hemisphaericus* (Olivier, 1807) in Moravia is also confirmed. Nomenclatural changes proposed in the most recent publications are given for five taxa.

ÚVOD

Faunistické průzkumy přinášejí každoročně řadu novinek do seznamů jednotlivých skupin hmyzu. Nejinak je tomu v nadčeledi Curculionoidea, která byla aktuálně zpracována ve druhém dílu Komentovaného seznamu nosatců České republiky a Slovenska (Benedikt et al. 2022), navazujícím na díl první (Benedikt et al. 2010). Již po jeho redakční uzávěrce došlo k nálezům dalších několika druhů, které představují změny pro faunistiku České republiky a Slovenska a také k několika změnám v nomenklatuře. Podrobnosti k okolnostem zmíněných nálezů, stejně jako přehled nomenklatorických změn, uvádíme v tomto samostatném doplňku k uvedené práci.

MATERIÁL A METODIKA

Nálezy byly učiněny v rámci faunistických průzkumů na území České republiky a Slovenska. Pro sběr v chráněných územích na Moravě byla využita udělená výjimka ze zákona 00811/JM/22–2.

Použité zkratky: coll. – sbírka s uložením dokladů; det. – určil; ex. – exemplář; lgt. – sbíral; NPP – národní přírodní památka; NPR – národní přírodní rezervace; pers. comm. – osobní sdělení; PP – přírodní památka; PR – přírodní rezervace; revid. – revidoval.

NOVÉ ZÁZNAMY PRO SLEDOVANÉ ÚZEMÍ

Brentidae: Nanophyinae

Nanomimus hemisphaericus (Olivier, 1807) (obr. 1)

Studovaný materiál. Moravia mer., Sedlec, NPR Slanisko u Nesytu (7266), 5.V.2013, 1 ♂, D. Čudan lgt. et coll., S. Benedikt & K. Schön det.

Druh uvádí Benedikt et al. (2022) pod číselným kódem 385. (434.) z Čech jako dlouhodobě nezvěstný a jeho výskyt na Moravě hodnotí jako nedostatečně doložený. Recentní výskyt na Moravě a tím i v České republice byl potvrzen výše uvedeným nedávným nálezem z Mikulovska.

Potvrzení výskytu na Moravě.

B: +, M: !, S: !

Curculionidae: Curculioninae

Curculio gyongyiae Szénási, 2022 (obr. 2)

Studovaný materiál. Moravia mer.: Pouzdřany, NPP Pouzdřanská step – Kolby (7065), 48°56′49.4″N 16°38′35.3″E, 300 m n. m., 26.VIII.2001, 1 ♀, J. Pelikán lgt., J. Krátký det. et coll.; dtto, 17.VIII.2003, 1 ♀, J. Pelikán lgt. et coll., J. Krátký det.; dtto, 1.VIII.2022, 28 ♂♂, 16 ♀♀, J. Pelikán lgt., det. et coll., 7 ♂♂, 22 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll., V. Szénási revid.; Milovice, PR Milovická stráň (7166), 48°50′54.2″N 16°41′35.3″E, 230 m n. m., 1.VIII.2022, 13 ♂♂, 14 ♀♀, J. Pelikán lgt., det. et coll., 8 ♂♂, 10 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll.; Pavlov, NPR Děvín (7165), 48°51′49.374″N 16°38′51.351″E, 435 m n. m., 13.VIII.2011, 3 ♂♂, 10 ♀♀, J. Pelikán lgt., det. et coll.; Pavlov, NPR Děvín (7165), 48°52′02.6″N 16°39′15.2″E, 460 m n. m., 1.VIII.2022, 9 ♂♂, 6 ♀♀, J. Pelikán lgt., det. et coll., 1 ♂, 5 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll.; Popice, PP Hochberk (7066), 48°56′30″N 16°40′19.7″E, 265 m n. m., 2.VIII.2022, 10 ♂♂, 5 ♀♀, J. Pelikán lgt., det. et coll., 4 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll.

Slovakia centr. mer., Cerová vrchovina, Hajnáčka (7785), 22.VIII.2011, na světlo, 1 ♀, O. Konvička lgt. et coll., J. Krátký det.

Nedávno popsaný druh s dosud nepříliš známým rozšířením, hlášený z Maďarska, Chorvatska a Řecka (Szénási 2022). Benedikt et al. (2022) tento druh neuvádějí.

Všechny moravské exempláře byly oklepány z dubu pýřitého (*Quercus pubescens*), zpravidla z větví s velkým množstvím dozrávajících plodů. Vždy se jednalo o xerotermní, exponovaná stanoviště se solitérními stromy, popřípadě lesní okraje, kde se vyskytoval ve společnosti jiných druhů rodu: *Curculio elephas* (Gyllenhal, 1835), *C. glandium* Marsham, 1802, *C. pellitus* (Boheman, 1843) a *C. venosus* (Gravenhorst, 1807). Úživný žír dospělců probíhá na žaludech, stejně jako u dalších druhů rodu *Curculio* Linnaeus, 1758.

Nový druh pro Českou republiku a Slovensko.

B: !, M: -, S: !

Curculionidae: Entiminae

Brachysomus* (*Brachysomus*) *subnudus (Seidlitz, 1868) (obr. 3)

Studovaný materiál. Moravia mer., Hrotovice (6862), bez data nálezu a jména sběratele, 2 ♂♂, 1 ♀, N. Yunakov det., coll. Museum für Tierkunde, Senckenberg Naturhistorische Sammlungen Dresden (Germany).

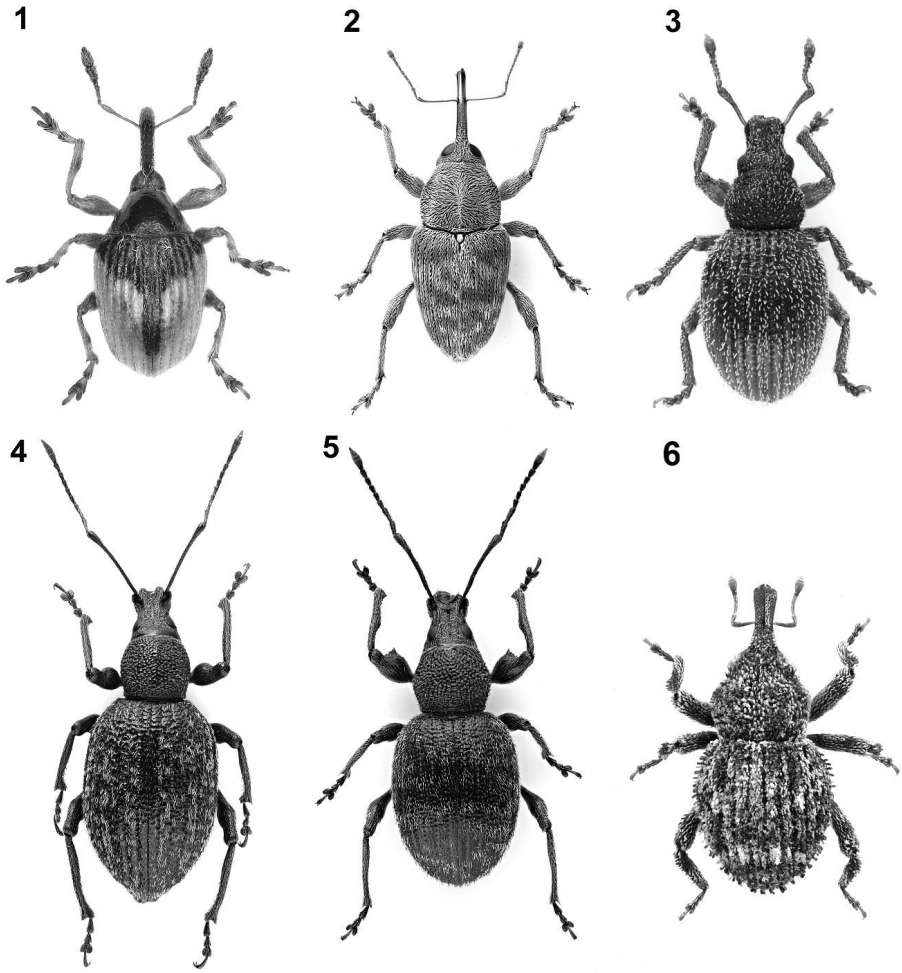

Obr. 1–6. Dorzální pohled na: 1 – *Nanomimus hemisphaericus* (Olivier, 1807), samec z lokality Sedlec. Délka těla vč. nosce: 2,3 mm. Fotografie: D. Čudan; 2 – *Curculio gyongyiae* Szénási, 2022, samice z lokality Pouzdřany. Délka těla vč. nosce: 8,2 mm. Fotografie: J. Krátký; 3 – *Brachysomus subnudus* (Seidlitz, 1868), samice z lokality Tematínske vrchy (Slovensko). Délka těla vč. nosce: 3,0 mm. Fotografie: J. Krátký; 4 – *Otiorhynchus aurifer* Boheman, 1842 z lokality Libiš. Délka těla vč. nosce: 11,3 mm. Fotografie: J. Krátký; 5 – *Otiorhynchus ropotamus* Angelov, 1974 z lokality Hradec Králové. Délka těla vč. nosce: 7,0 mm. Fotografie: J. Krátký; 6 – *Acalles papei* A. Solari et F. Solari, 1905 z lokality Hajnáčka. Délka těla vč. nosce: 3,1 mm. Fotografie: Hmyzfoto.cz.
Figs. 1–6. Dorsal view of: 1 – *Nanomimus hemisphaericus* (Olivier, 1807), male from the locality of Sedlec. Body length incl. rostrum: 2.3 mm. Photography D. Čudan; 2 – *Curculio gyongyiae* Szénási, 2022, female from the locality of Pouzdřany. Body length incl. rostrum: 8.2 mm. Photography: J. Krátký; 3 – *Brachysomus subnudus* (Seidlitz, 1868), female from the locality of Tematínske vrchy (Slovakia). Body length incl. rostrum: 3.0 mm. Photography: J. Krátký; 4 – *Otiorhynchus aurifer* Boheman, 1842 from the locality of Libiš. Body length incl. rostrum: 11.3 mm. Photography: J. Krátký; 5 – *Otiorhynchus ropotamus* Angelov, 1974 from the locality of Hradec Králové. Body length incl. rostrum: 7.0 mm. Photography: J. Krátký; 6 – *Acalles papei* A. Solari et F. Solari, 1905 from the locality of Hajnáčka. Body length incl. rostrum: 3.1 mm. Photography: Hmyzfoto.cz.

Komentář k tomuto druhu uvádí Benedikt et al. (2022) pod číselným kódem 1444. (1759.) a jeho výskyt v České republice vede jako nedostatečně doložený. Výskyt na Moravě ale potvrzuje Yunakov (2022) na základě tří studovaných exemplářů z muzejní sbírky v německých Drážďanech. Dokladové kusy jsme neviděli, ale jelikož zmíněná série zahrnuje též dva samce, lze tento údaj považovat po revizi specialistou za věrohodný. Způsob lokalizace (Mähren, Hrotovice) působí starým dojmem, proto druh vedeme na Moravě jako dlouhodobě nezvěstný, ale historicky doložený.

Potvrzení výskytu v České republice.

B: -, M: +, S: !

Otiorhynchus* (*Otiorhynchus*) *aurifer Boheman, 1842 (obr. 4)

Studovaný materiál. Bohemia centr., Libiš, Pražská ulice (5752), 50°16′50.529″N 14°29′48.464″E, 160 m n. m., 6.X.2021, 2 ex.; dtto, 9.X.2021 2 ex.; dtto, 2.VII.2022, 10 ex.; vše P. Jansa lgt., det. et coll., J. Krátký revid.

Evropský, převážně mediteránní druh, známý také z Německa, Maďarska a Ukrajiny a jako introdukovaný uváděn z Belgie, Holandska a Velké Británie (Alonso-Zarazaga et al. 2017). Benedikt et al. (2022) jej neuvádějí.

Exempláře byly nalezeny při nočním oklepu keřů ptačího zobu obecného (*Ligustrum vulgare*) poblíž benzínové stanice na okraji obce Libiš. Velmi pravděpodobně se jedná o populaci zavlečenou na lokalitu se sazenicemi keřů. Vzhledem k opakovaným nálezům jej považujeme za druh u nás zdomácnělý.

Nový druh pro Českou republiku.

B: !, M: -, S: -

Otiorhynchus* (*Prodeminus*) *ropotamus Angelov, 1974 (obr. 5)

Studovaný materiál. Bohemia centr., Praha, Ruzyně (5951), VII.1983, 1 ♀, Kocourek lgt., J. Strejček det., S. Benedikt revid. et coll.; Bohemia or., Hradec Králové: Pražské Předměstí, V Lipkách (Parkoviště Fráni Šrámka) (5760), 50°12′25.2″N 15°48′59.5″E, 230 m n. m., 29.VIII.2022, 2 ♀♀, P. Jansa lgt. et coll.; dtto, 30.VIII.2022, 27 ♀♀, J. Krátký & J. Pelikán lgt. et coll., P. Białooki det.; dtto, 5.IX.2022, 27 ♀♀, J. Pelikán lgt., det. et coll.; dtto, 6.IX.2022, 4 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll.; Hradec Králové, náměstí Osvoboditelů (5760), 50°12′46.1″N 15°49′44.9″E, 230 m n. m., 30.VIII.2022, 20 ♀♀, J. Krátký lgt. et coll., P. Białooki det.; dtto, 6.IX.2022, 20 ♀♀, J. Krátký lgt., det. et coll.

Druh uváděný dosud pouze z Bulharska (Alonso-Zarazaga et al. 2017). Podle P. Białookiho (pers. comm.) však existuje také jeden dosud nepublikovaný nález z Polska. Benedikt et al. (2022) jej neuvádějí.

Druh byl z Čech znám v jednom exemplář z Ruzyně, který byl ale považován za náhodně zavlečený a nebyla mu věnována další pozornost. Recentně byl nalezen při oklepu keřů skalníku *Cotoneaster dammeri* na parkovišti před obchodem poblíž centra Hradce Králové. Keře byly nápadné listy silně poškozenými úživným žírem brouků. Při následném nočním sběru byl druh zjištěn jako lokálně hojný a poté nalezen na další nedaleké lokalitě, kde žije především na okrasném pámelníku *Symphoricarpos* × *chenaultii "hancock"*. Vzhledem k opakovaným nálezům jej považujeme za druh u nás zdomácnělý. Je zajímavé, že při následném intenzivním průzkumu okrasných keřů po celém Hradci Králové tento druh již nalezen nebyl, silné populace zde mají především příbuzné expanzivní druhy *Otiorhynchus crataegi* Germar, 1823 a *O. smreczynskii* Cmoluch, 1968.

Nový druh pro Českou republiku.

B: !, M: -, S: -

Curculionidae: Molytinae

Acalles* (*Acalles*) *papei A. Solari et F. Solari, 1905 (obr. 6)

Studovaný materiál. Slovakia centr. mer., Cerová vrchovina, Hajnáčka, Pod deravým cerom (7785), 48°13′44.502″N 19°59′41.526″E, 311 m n. m., 27.VI.–9.VII.2021, 1 ♀, A. Balázs lgt. et coll., J. Krátký det.

Jihoevropský druh, známý především z Balkánského a Apeninského poloostrova, ale také z Maďarska (Stüben 2018). Benedikt et al. (2022) jej neuvádějí.

Dosud jediný slovenský exemplář byl odchycen do stromové pasti umístěné na dubu. Je zajímavé, že druh dosud unikal pozornosti, přestože Cerová vrchovina, a to zejména okolí obce Hajnáčka, je v posledních více než dvaceti letech předmětem intenzivních entomologických výzkumů. Je pravděpodobné, že se bude vyskytovat také například v nedalekém Slovenském krasu, kde jsou pro něho ještě příhodnější stanoviště.

Nový druh pro Slovensko.

B: -, M: -, S: !

NOMENKLATORICKÉ ZMĚNY

1274. (1539.) ***Otiorhynchus* (*Otiorhynchus*) *tenebricosus*** (Herbst, 1784)

Po revizi příslušné druhové skupiny (Przybycień et al. 2021) je aktuálně platný název tohoto taxonu ***Otiorhynchus* (*Otiorhynchus*) *fagi*** Gyllenhal, 1834 (= *Otiorhynchus* (*Otiorhynchus*) *tenebricosus* (Herbst, 1784)).

1446. (1762.) ***Brachysomus* (*Hippomias*) *tenuicollis*** Yunakov, 2006

Druh byl aktuálně přeřazen do rodu *Eurosphalmus* Yunakov et Nadein, 2006 (Yunakov 2022), jeho platný název je ***Eurosphalmus* (*Eurosphalmus*) *tenuicollis*** (Yunakov, 2006). Druh je tím také přeřazen z tribu Sciaphilini Sharp, 1891 do tribu Omiini Schuckard, 1840.

1465. (1769.) ***Foucartia liturata*** (Stierlin, 1884)

Druh byl aktuálně přeřazen do rodu *Brachysomus* Schoenherr, 1823 (Yunakov 2022), platný název druhu je ***Brachysomus* (*Brachysomus*) *lituratus*** (Stierlin, 1884).

PODĚKOVÁNÍ. Za kontrolu a potvrzení determinace *Curculio gyongyiae* děkujeme autorovi popisu tohoto druhu Valentinu Szénásimu (Budapest, Maďarsko) a za determinaci a odbornou konzultaci *Otiorhynchus ropotamus* kolegovi Piotru Białookimu (Sopot, Polsko). Za celkovou odbornou revizi článku děkujeme Stanislavu Benediktovi (Plzeň). Za zhotovení fotografie *Acalles papei* děkujeme společnosti Hmyzfoto.cz (Petr Boža a Aleš Sedláček, Ostrava).

LITERATURA

ALONSO-ZARAZAGA M. A., BARRIOS H., BOROVEC R., BOUCHARD P., CALDARA R., COLONNELLI E., GÜLTEKIN L., HLAVÁČ P., KOROTYAEV B., LYAL C. H. C., MACHADO A., MEREGALLI M., PIEROTTI H., REN L., SÁNCHEZ-RUIZ M., SFORZI A., SILFVERBERG H., SKUHROVEC J., TRÝZNA M., VELÁZQUEZ DE CASTRO A. J. & YUNAKOV N. N. 2017: Cooperative catalogue of Palaearctic Coleoptera Curculionoidea. *Monografías electrónicas de la Sociedad Entomológica Aragonesa* **8**: 1–729. Online available at http://sea-entomologia.org/monoelec.html (as of November 5, 2017).

BENEDIKT S., BOROVEC R., FREMUTH J., KRÁTKÝ J., SCHÖN K, SKUHROVEC J. & TRÝZNA M. 2010: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska. 1. díl. Systematika, faunistika, historie výzkumu nosatcovitých brouků v České republice a na Slovensku, nástin skladby, seznam. Komentáře k Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Bra-

chyceridae, Dryopthoridae, Erirhinidae a Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae. (Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea excepting Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia. (Part 1. Systematics, faunistics, history of the research of weevils in the Czech Republic and Slovakia, structure vignette, checklist. Comments on Anthribidae, Rhynchitidae, Attelabidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Dryopthoridae, Erirhinidae and Curculionidae: Curculioninae, Bagoinae, Baridinae, Ceutorhynchinae, Conoderinae, Hyperinae). *Klapalekiana* **46 (Supplementum)**: 1–363 (in Czech and English).

BENEDIKT S., BOROVEC R., KRÁTKÝ J., SCHÖN K., SKUHROVEC J. & STEJSKAL R. 2022: Komentovaný seznam nosatcovitých brouků (Coleoptera: Curculionoidea bez Scolytinae a Platypodinae) České republiky a Slovenska. 2. díl. Nový seznam. Komentáře k Brentidae: Apioninae a Curculionidae: Cossoninae, Entiminae, Lixinae, Mesoptiliinae, Molytinae. Dodatkové komentáře k 1. dílu. Annotated checklist of weevils (Coleoptera: Curculionoidea except for Scolytinae and Platypodinae) of the Czech Republic and Slovakia. Part 2. New checklist. Comments on Brentidae: Apioninae and Curculionidae: Cossoninae, Entiminae, Lixinae, Mesoptiliinae, Molytinae. Supplementary comments on Part 1. *Klapalekiana* **58**: 205–567 (in Czech and English).

PRZYBYCIEŃ M., LACHOWSKA-CIERLIK D., WACŁAWIK B., SPRICK P. & KNUTELSKI S. 2021: The species status of the Otiorhynchus clavipes (Bonsdorff, 1785) species group (Coleoptera: Curculionidae): an integrative approach using molecular, morphological, ecological, and biogeographical data. *Bonn Zoological Bulletin* **70 (1)**: 115–139.

STÜBEN P. E. 2018: *The Cryptorhynchinae of the Western Palearctic. Die Cryptorhynchinae der Westpaläarktis. (Coleoptera: Curculionidae)*. Curculio Institute, Mönchengladbach, 518 pp.

SZÉNÁSI V. 2022: A new species of the genus Curculio Linnaeus, 1758 (Coleoptera: Curculionidae) from Hungary and the Balkan Peninsula. *Zootaxa* **5162 (5)**: 583–592.

YUNAKOV N. 2022: A review of the genus Brachysomus Schoenherr (Coleoptera: Curculionidae: Entiminae). *Zootaxa* **5193 (1)**: 1–165.